

פניני הפרשה

נשא

עלון מס'

1087

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לתורה משפט הבכורה

בסיום פרשת במדבר ובתחילת פרשת נשא, עוסקת התורה בספירת שלוש משפחות בני שבט לוי: "גרשון", "קהת" ו"מררי", ובתפקידים המוטלים עליהם בנשיאת המשכן. והנה, למרות שגרשון היה הבכור מבין האחים (כמו שנאמר "וַיְהִי אֵלֶּה בְּנֵי לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גִּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמָרְרִי", לעיל ג, יז), התורה מקדימה למנות את בני קהת ראשונים. המדרש (במדבר רבה א, ו) מסביר כי בני קהת הוקדמו בשל תפקידם החשוב – נשיאת כלי הקודש ובראשם ארון הקודש לעומת בני גרשון ובני מררי שנשאו רק את הקרשים והיריעות, ובודאי לקיחת ארון הקודש הנושא את נושאי, מזכה את נושאי ליהיות במנין ראשון. אך על זה עצמו יש לשאול: מפני מה העבודה החשובה לא ניתנה מלכתחילה לבני גרשון שלהם משפט הבכורה (כפי שהתורה מזכה לבכור פי שנים בנכסי אביו וכן עבודת הכהונה היתה לבכורים עד שנכנסו הלויים במקומם)? מבאר בספר "כלי יקר" כי ביקשה התורה ללמדנו שקנין התורה בשונה משאר קניינים אין בו ענייני ירושה ובכורה, אלא תורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול (קידושין ס"ו ע"א). לכן ארון הקודש שבו התורה לא ניתן לבכור דוקא, אלא למי שראוי יותר לשאתו כפי ערכו. ובכל זאת, מאחר שסוף סוף גרשון הוא הבכור, יש חשיבות לשמור על סדר המעמדות המשפחתי, כדי שלא ירהבו נער בזקן, ומסיבה זו – כותב רבי יצחק אברבנאל זצ"ל – נתנו לבני גרשון את הכבוד בכך שהפרשה פותחת בהם (למרות שפתיחת הפרשה באמצע הענין).

*

אדם אחד שלא הלך בדרכי אבותיו, עמד והתרברב באומרו "נכד אני לצדיק פלוני ונין לצדיק אלמוני...". אמר לו צדיק אחד: "יחוס הוא כמו הספרה אפס. על כל סב צדיק מתווסף לך עוד אפס. אפס לבדו, אינו שוה מאומה. גם אם תעמיד אפסים הרבה זה לצד זה עד סוף כל הדורות, לא תוסיף ולא תגרע, אלא אם כן בסוף השורה יהיה מספר. אם אתה עצמך תהיה שוה משהו ולא אפס במעשים, אתה כמו מספר 1 לפני האפסים, ואז כל המספר יהפוך למליונים רבים..."

<p>דרכי הפרד"ס אופנים בפרוש התורה</p>	<p>עצה טובה</p>
<p>אותיות מיוחדות יש אותיות בספר תורה שלפי המסורת נכתבות בצורה חריגה, כגון אותיות זעירות / רבתי / עקומות / מלופפות / שכורות (כיום לא מציינים אותיות עקומות מלופפות או שכורות, בגלל אי וודאות המסורת לגביהם). לדוגמא: באות כ"ף קטנה של "לבכותה" (בראשית כג, ב), רמז בעל הטורים שבכה אברהם קצת.</p>	<p>כשאתה מוצא את ילדך מבלבל ומיואש, תאמר לו: "שב תכתוב את הבעיה שלך, ותשתדל לפרט הכל". כשהוא כותב, הוא עובר מעולם הדמיון אל עולם המציאות. הוא לא יכול הרי לכתוב דמיונות, הוא כותב את המציאות כפי שהיא, ואז הוא מגלה שהדמיונות קיבלו אצלו ממדים עצומים, ולמעשה המציאות טובה הרבה יותר ואינה מצדיקה יאוש ודכאון. (הרב נחום דיאמנט שליט"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"בשנתנו זאת התרצ"ג התחילו במדינת גרמאני"א [גרמניה] לעשות כמה גזירות ועונשים על אחינו בית ישראל שם, יה"ר שיתבטל הדבר ולא יהיה עוד, וכל היהודים שבכל העולם אחזו צער ורגש מזה, ועשו מה שביכולתם לעזור לאחיהם, מהם בממון ומהם בעצות וסדרים. וגם עשו הסכם בחרם בין כל היהודים שבכל העולם, שלא יקנו עוד מסחורות של המדינה ההיא, תחת שהיו סחורותיהם ראשונה בחנויות, ומביאים משם לאלפים ולרבבות, שהם מעולות מאד. ועתה משכו ידיהם מהם לגמרי. וזה יורה על האחדות וכריתת ברית שכרתו ישראל לעשות זה עם זה. (הגיד לעמו" ח"א עמ' ו')

איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל

צריך להבין מעם הכפל "איש איש". ועיין מה שפירש בזה בעל האור החיים הקדוש זיע"א והרב דבר השוה. ואענה אף אני חלקי בס"ד, שהנה פירש רש"י ז"ל להלן (פסוק ט"ו) למה נקראת מנחת הסוטה מנחת קנאות? שמעוררת עליה שתי קנאות, קנאת המקום וקנאת הבעל. ע"כ. ולפי זה אפשר לומר גם כן שזה שכפל כאן "איש איש", חד קאי אבעל וחד קאי אקב"ה שנקרא איש כמו שכתוב ה' איש מלחמה (שמות ט"ו ג'). והיינו שכאשר אשה מזנה הרי שהיא מועלת בקב"ה כמו שאמרו חז"ל (סוטה דף ג' ע"א): אמר רב חסדא, קודם שחטאו ישראל היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד שנאמר כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך, כיון שחטאו נסתלקה מהן שנאמר ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. ע"ש. ופירש רש"י ז"ל (שם) כיון שחטאו – בעריות. ע"כ. וביארנו בס"ד במקום אחר כוונת רב חסדא באומרו נסתלקה מהן, על פי דברי הגמ' (סוטה דף י"ז ע"א), אמר ר' עקיבא, איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, ופירש רש"י: יו"ד באיש ה"א באשה. ע"כ. והשתא כוונת הפסוק **איש כי תשטה אשתו**, וממילא מסתלקת על ידי זה השכינה מביניהם, **ומעלה בו מעל** תרתי משמע – גם בבעלה וגם בקב"ה, שגרמה במעשיה שיסתלק מהם. והנה תמצא סופי התיבות כי תשטה אשתו ומעלה הנה הנם אותיות הוי"ה כסדרם, לרמוז שבמעשיה פגמה גם בשכינה. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן**ענוה עם זריזות**

ובזה הוא מסביר את הסיבה שנצטוינו בחג הפסח מחד להמנע מאכילת חמץ, ומאידך – לאכול מצה. ההרחקה מחמץ מלמדת אותנו להתרחק מן הגאווה הדומה לחמץ המחמיץ ומגביה את העיסה, ואילו אכילת המצה הנאפית בזריזות מלמדת אותנו לרכוש את מדת הזריזות בעבודת ה'.

בכל מדה יש להשתמש במקום הנכון ולא להפוך את היוצרות.

*

באחד הבקרים, נזדמן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל (ראש ישיבת "פורת יוסף") לרחובה של עיר לצורך סידור עניין כלשהו. והנה כשעבר על יד בית הכנסת "זכרון משה" בשכונת גאולה, ראה את אחד מתלמידיו נחפז אל בית הכנסת לתפלת שחרית. הביט הצדיק בשעון וראה שהשעה אינה מוקדמת בלשון המעטה...

בשעת הצהריים, כשפגש ראש הישיבה את התלמיד בתוך כותלי הישיבה, סימן לו לגשת אליו ואמר: "הבוקר תפסתי אותך על דבר שקר! ואין זה נאה ויאה".

תמה התלמיד ואמר: "על איזה שקר הרב מדבר?".

חייך ראש הישיבה ואמר בתוכחת גלויה: "הן בשבת אמרת בעת פתיחת ההיכל בנוסח 'ברוך שמיא' את המלים: 'אנא עבדא דקודשא בריך הוא' - הצהרת בפה מלא אל מול ארון הקודש שאתה עבד של הקב"ה! אדם המתעורר בשעה עשר בבוקר, ורק אז מגיע באיחור ובעצלתיים לשרת את פני המלך, וכי לזה ייקרא עבד?!...".

מעשה ברבי מפשיסחא זצ"ל שהתארח בשבת באכסניה יהודית. בליל שבת, היה צורך להעלות יין מהמרתף. בעל האכסניה שהיה עם הארץ קרא למשרתו הגוי שיבוא עמו, וכשעלו מהמרתף, היהודי אחז בנר והגוי נשא את היין.

נאנח הצדיק ואמר: "זהו דור תהפוכות! אילו היהודי היה נושא את היין והגוי היה נושא את הנר – אז הכל היה מותר, אך עתה היהודי חילל שבת בנושאו את הנר, ואילו הגוי הפך את היין ליינ נסך!".

*

מארבעת היסודות נמשכות כידוע גם מדות טובות וגם מדות רעות. כך, מיסוד האש נמשכת גם מדת הגאווה וגם מדת הזריזות, ואילו מיסוד העפר נמשכת גם מדת הענוה וגם מדת העצללות.

בספרו "בן איש חיל" (דרשת שבת הגדול ד'), מזהיר רבנו יוסף חיים זצ"ל כי כשרוכש אדם את מדת הענוה הנובעת מיסוד העפר, יזהר לבל ירכוש ב'חבילה אחת' גם את מדת העצללות. וכן כשרוכש את מדת הזריזות הבאה מיסוד האש, יזהר לבל ירכוש עמה יחד את מדת הגאווה. אלא מיסוד העפר יקח את מדת הענוה ומיסוד האש את מדת הזריזות.

וממליץ על זה את מאמר הכתוב: "תנו עז לאלוקים" (תהלים סח, לה), "עז" ר"ת ענוה זריזות. שתי מדות אלו אמנם באות משני יסודות הפכיים - הענוה מיסוד העפר התחתון שבארבע היסודות, ואילו הזריזות מיסוד האש העליון שבארבע היסודות, אולם שניהם צריכים לחבור יחד באדם, כדי שתהיה עבודת ה' שלו בשלמות, וזהו: "תנו עז (=ענוה זריזות) לאלוקים".

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

כבשה במיר

העבר, אלמלא יום אחד הופיע לפתע אותו יהודי בשערי מיר. לתדהמת כולם, הוא חזר! גם הפעם התאספו כל בני העיירה לבית הכנסת וציפו לשמוע חוויות מארץ הקודש מכלי ראשון. וכי מלתא זוטרתא היא?! לא מפי השמועה אלא מעד ראייה ממש, שזכה לדרוך על עפר הארץ, למשש את אבני הכותל המקודשות ולנשום את אוירה המחכים והזך של ירושלים.

עלה האיש על הבימה והחל לספר ולתאר את הארץ הטובה ואת יושביה, את אוירא דארץ ישראל ואת נועם זיוה. הוא מתאר בפאתוס, והציבור שומע בשקיקה ושותה בצמא כל מלה.

ואז, לאחר התיאור הנפלא, נתכרכמו פניו, והוא עבר בקול נוגה לתאר את המצב הכלכלי הקשה בארץ ישראל. אין פרנסה, ואין אוכל לפי הטף, אמר בעצב, החיים שם קשים ואין מוצא.

ומתוך שדברך היה, נתן דרור ללשונו והמשיך ותיאר את הדחק ואת לחץ החיים בו שרויים אנשי הישוב - כפי שאכן היה. ולא נתקרה דעתו עד שפלט מפיו משפט סיום קשה: "עדיף להיות כבשה במיר, מאשר להיות אדם בארץ ישראל..."

וכאן מגיע רבי דב לשיאו הדרמטי של הסיפור: בו ברגע שדיבת הארץ רעה יצאה מפיו, התרחשה זוועה לעיני הקהל המזועזע: פניו של האיש נפלו, כל גופו נשמט והוא החל צונח אט אט ארצה. הוא לא נפל, גם לא התעלף ולא איבד הכרתו, שריריו התנוונו וקומתו הזקופה הושפלה.

תוך רגעים ספורים היה האיש שרוע על ידיו ועל ברכיו הולך על ארבע, משהו שהזכיר מאוד את הילוכה של ה...כבשה...

בירחון "נצוצות" מובא הסיפור המצמרר הבא המראה עד כמה השומר פיו ולשונו מדיבורים מיותרים - שומר מצרות נפשו:

איש צדיק היה בירושלים של מעלה, רבי דב סוקלובסקי שמו. אפוף שתיקה של סייג לחכמה היה, רק לעתים נסדק חריץ בחומת הדומיה, וממנו בצבץ העושר הספון - תורת החיים של תשעים שנות חייו, בצל גדולי עולם ובסערות הימים.

הסיפור דלהלן, הינו שלל שזכינו בו ברגע של פריצת סכר השתיקה שאפפה את דמותו. וכך סיפר רבי דב זצ"ל:

בעיר מיר חי יהודי אמיד, בעל בעמיו. נכסיו היו מוצלחים וקרובים לעיר, והברכה היתה שרויה במעשי ידיו, באופן שלא נשקפת כל סיבה שתצדיק שינוי כל שהוא במעריך חייו.

למרות זאת, פשטה ביום בהיר השמועה, שאותו עשיר מחסל את כל עסקיו ומוכר את מטלטליו. מדוע? התשובה לא איחרה לבוא: אותו יהודי בעל רגש חם, החליט לעקור ממקומו ולעלות לארץ הקודש, לחון את עפרה ולקיים בגופו מצות ישוב ארץ ישראל.

השמועה הכתה גלים של חיבה ואהדה למעשהו הנאצל. בבוא יום הפרידה, התאספו בני העיירה להיפרד ממנו ברגשי קודש, בערגה לארץ הנכספת ובקנאה סמויה, על שזכה הוא למה שאחרים לא זכו: לעלות לארץ ישראל.

אף הוא ענה כנגד המברכים: "לשנה הבאה כולנו יחד בירושלים הבנויה", וכך נפרדו לשלום.

עברו כמה חודשים. האירוע כמעט ושקע במצולות

☺ זה כא 3חוק! ☺

שופט אחד ידוע היה באוהב שוחד ורודף שלמונים. בשעת הדיון, הולך היה מנעליו, ומי שהיה תוהב לתוכם שטרות, היה מטה את הדין לטובתו.

פעם, התחכם אחד מבעלי הדין והניח חפיסה גדולה של ניירות ריקים בתוך הנעל. חש השופט ומיד הכריע את הכף לטובתו. כששב לביתו, ראה השופט כי ניירות הפרות ערך בנעלו, חרה אפו וחרץ: "ראו אלו נובלים יש בעולמו!"

☺ 3חוק 3חוק כא... ☺

אין אדם רואה נגעי עצמו.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: אדם שנפטר ל"ע, והשאיר אחריו חובות ונדריים לבית הכנסת, על עליות שקנה ותרומות שתרם, האם גבאי בית הכנסת רשאים למחול לו על הכספים?
תשובה: אם בניו רוצים לשלם במקומו מכספי עזבונו (ואם לא השאיר כסף – לשלם ממעשר כספים שלהם), תבוא עליהם ברכה. ואם לאו – יש למחול לו, כי אין דרך אחרת.

שאלה: האם מותר לפרוע חוב בבית כנסת?
תשובה: מותר, כי פריעת בעל חוב מצוה.

שאלה: כמה זמן ביום מומלץ להשקיע בלימוד חכמת הדקדוק ומאיזה ספר?
תשובה: חצי שעה ליום. בספר "אם למקרא" ואחר כך ב"דקדוקי אביע"ה". וכיום שהופיע ספר "לחם הבכורים" עם הגהות והערות רבות כדאי ללמוד בו מדי פעם.

שאלה: מהי הסיבה שכבוד הרב שליט"א מרבה לעורר על ביטוי נכון בתפלה?
תשובה: עמוד שלם בגמרא (עירובין נג:) מלא לעג על המגמגמים בלשונם: טבלא-תפלא. עמר-חמר-אימר, "בני יהודה דדיקי לישנא נתקיימה תורתן בידן". על פי הגמרא במגלה (כד:) אין ממנין שליח ציבור מי שקורא לעיינין אלפיין. מי שאומר בתפלה "מהר והבא עלינו ברכה ושלום מארה מארבע כנפות הארץ", מה הוא מבקש? קללה או ברכה? וידוע מה שכתב מרן החיד"א בהגהותיו לספר חסידים (סי' תשמ"ח) על מי שאמר בתפלתו "דעה ובינה והשכל" בשי"ן רח"ל, ונענש על כך. ודי למבין.

שאלה: האם בפיוט "לכה דודי" (וכן בשאר הפיוטים) צריך לדקדק במלעיל ומלרע כמו בתפלה, כיון שהמנגינה אינה תואמת והמלרע נעשה מלעיל?
תשובה: כבר נהגו שלא להקפיד על מלעיל ומלרע בפיוטים רק כשמשנה המשמעות (כגון ואשמתי וארבתי וכו' בפיוט לך אלי). אבל בפסוקים יש להקפיד על מלעיל ומלרע. והמנגנים "מן המצר" במנגינה תוניסאית, טועים בזה שעושים "כי עני-תני" (מלרע).

שאלה: לכאורה מסכת הוריות צריכה להיקרות 'הוראות', שהרי ביחיד זה הוראה וברבים הוראות?
תשובה: יש גירסא הורייה, כמו שהרמב"ם כותב אסור בהנייה במקום בהנאה, וכן אומרים היום: מקום חנייה. וכולם מגזרת נחי ל"ה (ירד, הנה, חנה).

שאלה: מה ההבדל בין "שחוק" ל"צחוק"?
תשובה: "שחוק" זה משחק מבוגרים או ילדים, ו"צחוק" זה חיוך גדול משוב לב. אף על פי שבתנ"ך מתחלפים זה בזה. כגון אז ימלא שחוק פיננו (צחוק).

שאלה: מהיכן לקוחה המלה "הפקר"?
תשובה: זו מלה שמקורה בארמית (עיינ בערוך ערך בקר ב'), ונכנסה לעברית של המשנה במשקל הקְדַשׁ הקְדַל ועוד.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו